

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Volume: 3 Issue: 14 Fall 2010

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN COĞRAFYA DERSİNE KARŞI EĞİLİMLERİ *THE ATTITUDES OF GIFTED STUDENTS FOR GEOGRAPHY LESSON*

Eyüp ARTVİNLİ*
Kamile GÜLÜM**
Selahi COŞKUN***

Özet

Bu çalışmanın amacı üstün yetenekliler okulunda öğrenim gören öğrencilerin coğrafya dersine karşı geliştirdikleri eğilimi tespit etmektir.

Çalışma 2009-2010 eğitim öğretim yılı 2. döneminde TEV İnanç Türkeş Özel Lisesinin 9. ve 10. sınıflarında öğrenim gören 87 öğrenci ile yürütülmüştür. Çalışmada veriler araştırmacılar tarafından uygulanan anket uygulaması ile toplanmıştır. Bu amaçla araştırmacılar tarafından söz konusu öğrencilere bir tutum ölçeği uygulanmıştır. Ölçekteki test maddeleri analiz edilerek elde edilen bulgular uygun şekilde tablolaştırılmış ve yorumlanmıştır. Verileri analiz etmek için SPSS’te frekans (η), yüzde (%), ortalama (X), standart sapma (SS), Kolmogorov-Smirnov testi ve t-testi teknikleri kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersine karşı tutumları pozitiftir. Çalışmanın yürütüldüğü okulun dışında, özellikle Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Bilim Sanat Merkezi gibi üstün yetenekli öğrencilerin devam ettiği kurumlar için de benzer çalışmalar yapılmalı ve normal okullardaki coğrafya öğretim programından daha farklı öğretim programları geliştirilmelidir. Dolayısıyla bu tür öğrencilere daha farklı ve en üst düzey coğrafi düşünme becerilerini kapsayan programlar ve ders kitapları ile bilgi ve kavrama gibi bilişsel düzeylerden ziyade uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme gibi bilişsel basamakları zorlayıcı coğrafya etkinliklerin hazırlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya Dersi, Tutum, Üstün Yetenekliler, Coğrafi Bilinç.

Abstract

The aim of this study is to determine talented students’ attitudes for geography lesson who study in gifted school.

The study was conducted in the second term of 2009-2010 academic year with 87 students who studied at the 9. and 10. classes of TEV İnanç Türkeş Private High School. In this study, an attitude questionnaire was administered to students by researchers. Findings which were achieved by analyzing test items in scale were commented according to tables. Frequency (η), percentage (%), mean (X), standard deviation (SD), Kolmogorov-Smirnov test and t-test were used to analyze the data. According to findings, gifted students have positive attitudes for geography lesson. Thus, it is suggested it should be prepared a different curriculum which includes high geographical thinking skills for gifted students

Key Words: Geography Lesson, Attitude, Gifted Students, Geographical Awareness.

Giriş

Coğrafya doğal ortamı, mekân ve insan çalışmaları ile dünyayı fizikî ve beşerî boyutta bir araya getirip bütünleştiren bir disiplindir (Doğanay, 1993; Şahin, 1998; Bednarz vd, 1994). Coğrafya eğitimi

* Yrd. Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eskişehir/Türkiye, e-posta: eartvinli@ogu.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Çanakkale/Türkiye, e-posta: kgulum@comu.edu.tr

*** Dr., TEV İnanç Türkeş Özel Lisesi Coğrafya Öğretmeni, Adapazarı/Türkiye, e-posta: scoskun@tevitok1.k12.tr

öğrencilerin yaşadığı alanı ve dünyayı anlamalarını ve anlamlandırmalarını sağlayan bir içeriğe sahip olmasından dolayı oldukça önemlidir (MEB, 2005). Coğrafya bilimi; günümüz dünyasından beslenerek yeni yaklaşımlar geliştirmesi gerekliliği açısından öğrencilerin, günümüz dünyasını anlamaya yönelik bakış açıları geliştirmelerine yardımcı olur. Öğrenciler, coğrafya eğitimi ile dünyayı algılama, anlama ve değerlendirme açısından yaşadığı alandan küresel ölçeğe doğa ve insana ait sistemler, süreçler ve dokulara yönelik coğrafi bilinç kazanır (MEB, 2005: 14).

Coğrafya dersinin öneminden dolayı bu bilinci özellikle toplumda etkili olacak hedef gruplardan olan üstün yetenekli öğrencilere kazandırmanın oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Özellikle coğrafyanın karmaşık yapısı nedeniyle tek bir zekâ alanına hitap etmemesi, hem sosyal hem de fen bilimlerini kapsayan farklı yöntemler kullanması, bütünü parçalarını birleştirerek resmin tamamını görebilme gibi pratik beceriler gerektirmesi nedeniyle coğrafya, birden fazla baskın zekâ alanlarına hitap etmektedir. Toplumların nüfusunun genel olarak ortalama % 5'ini üstün zekâlı ve zekâ geriliği vasıflarına sahip bireyler teşkil eder. Bu % 5'lik grubun yaklaşık % 2-3 kadarı ise üstün yetenekli veya üstün zekâlıdır (Maryland, 1972; Çepni ve Gökdere, 2002). Gerek Türkiye'de ve gerekse uluslararası anlamda yürütülen eğitim faaliyetleri daha ziyade normal seviyedeki öğrenciler esas alınarak planlanmaktadır. Bunun yanında eğitim sistemlerinde, sistemin işleyişinde problemlere yol açtığı veya eğitimin niteliğini düşürerek ekonomik kayıplara neden olduğu düşünülen daha düşük seviyedeki öğrenciler de ele alınmaktadır. Ancak üstün yetenekli öğrenciler genel anlamda bu tür problemlere yol açmadıklarından sistem içinde genel olarak kendileriyle baş başadırlar ve çoğu kez eğitim sistemi bu tür öğrencilere göre yapılandırılmamaktadır. Bu çalışmada diğer çalışmalardan farklı olarak üstün yetenekli öğrencilere coğrafya dersinin ve biliminin geleceği açısından neden özel olarak önem verilmesi gerektiği üzerinde durulduktan sonra, üstün yetenekli öğrencilerin coğrafyaya karşı eğilimlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Dolayısıyla bu çalışma daha önce literatürde yer alan ve coğrafya derslerine karşı öğrencilerin tutum, davranış ve eğilimlerini tespit etmeyi amaçlayan çalışmalardan farklı olarak üstün yetenekli öğrencilerin dikkate alınmış olmasıdır.

Üstün Yetenekli Bireyler ve Coğrafya Eğitimi

Öğrencilere “bilgiyi nasıl üreteceklerini” göstermek, sınıf içinde bunun pratiğini yapmak, öğrencilerin zihinsel süreçlerini bu yönde zorlamak; bilişsel alanın sadece “bilgi” basamağında yer alan öğrenme etkinliklerini ya da “öğretme yöntemlerini” terk etmek ve öğrencileri sorgulamaya, yeni bilgiler keşfetmeye sevk edecek yöntemlere başvurmakla mümkün olabilir (Artvinli, 2010:186). Ancak bu yöntemlere başvurma ve uygulamadaki yoğunluk kuşkusuz öğrenci seviye ile doğru orantılıdır. Coğrafya derslerinde üstün yetenekli öğrenciler için hazırlanacak etkinlik ve çalışmalar Tablo. 1.'de (Intel, 2009) yer alan bilişsel basamakların daha çok son dört basamağında yer almalıdır.

Tablo.1: Bloom'un Eğitim Amaçları Taksonomisi

Beceri	Tanım	Anahtar Kelimeler
Bilgi	Bilgiyi hatırlama	Belirlemek, tanımlamak, adlandırmak, sınıflandırmak, tanımak, yeniden oluşturmak, izlemek
Kavrama	Anlamı kavrama, bir kavramı başka sözcüklerle ifade etme	Özetlemek, değiştirmek, savunmak, başka sözcüklerle ifade etmek, yorumlamak, örnekler vermek
Uygulama	Bilgi ya da kavramı farklı bir bağlamda kullanma	Oluşturmak, yapmak, yapılandırmak, modellemek, tahmin etmek, hazırlamak
Analiz	Tamamen anlamak için bilgi ya da kavramları parçalara ayırma	Karşılaştırmak/farklılıkları bulmak, parçalara ayırmak, ayırt etmek, seçmek, ayırmak
Sentez	Yeni bir şey oluşturmak için fikirleri bir araya getirme	Kategorilere ayırmak, genellemek, yeniden yapılandırmak
Değerlendirme	Değerine yönelik yargılarda bulunma	Değer biçmek, eleştirmek, yargıda bulunmak, kanıt göstermek, desteklemek

Üstün yetenekli bireylerle ilgili diğer bir konu, farklılığı tespit edilen çocukların yeteneklerinin geliştirilmesidir. Bu çocukların yeteneklerinin geliştirilmesi için sistemli ve düzenli bir eğitime ihtiyaçları vardır. Toplumun en değerli kaynağı sayılan ve sayıları sınırlı olan, üstün yetenekli bireylerin kaybedilmemesi, en sağlıklı ve verimli bir biçimde yetiştirilmesi için eğitim yaşamlarında ihtiyaç duyulan ortam ve olanakların sağlanması gerekir (Çapan, 2010: 141).

Üstün yetenekli öğrenciler için herhangi bir coğrafi etkinlik, ödev veya çalışma yaptırılırken Tablo 1.'de yer alan basamaklardan uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme boyutlarını kapsayan anahtar kelimeler mutlaka dikkate alınmalıdır. Nitekim üstün yeteneklilik ortalamasının üzerinde bir kabiliyet, yaratıcı düşünme ile görev ve sorumluluğun bileşkesi şeklinde tanımlanır.

Üstün yetenekli öğrenciler bedensel, zihinsel, sosyal ve psikolojik açıdan diğer öğrencilerden farklı özelliklere sahiptir. Herşeyden önce normalden daha uzun bir konsantrasyon ve odaklanma gücüne sahiptirler (Neumeister ve diğ., 2007: 495). Bu nedenle bu öğrencilere verilecek coğrafya eğitimi de normal öğrencilerden daha farklı olmak durumundadır. Bu öğrenciler normal programlar yolu ile sağlanamayan geniş kapsamlı eğitime ve olanaklara ihtiyaç duyarlar (Renzulli ve Reis, 1985). Üstün yetenekli öğrencilerin performanslarını ve potansiyellerini en üst düzeye çıkarabilmek için etkili öğrenme ortamı, programın niteliği ve öğretmen faktörünün, normal seviyedeki öğrencilerin sahip olduğu imkânlardan daha farklı ve daha üst seviyede olmasına ihtiyaç vardır (Renzulli,1977; Abram, 1982).

Bu faktörlerden öğrenme ortamının uygunluğu ve programın niteliği kadar önemli olan bir diğer faktör ise öğrencinin derse karşı olan tutumu veya genel eğilimidir. Bireyin çevresindeki herhangi bir konuya karşı sahip olduğu ön eğilimini ifade eden tutum, genel olarak duygusal içerikli fikir, inanç, ön yargı, eğilim, hazır olma durumu gibi kavramlarla tanımlanır. (Kadhiravan ve Balasubramanian, 1999)

Öğrenenin doğrudan edindiği deneyimleri, gözlemleri ve bilgileri aracılığı ile edindiği tecrübeler onun derse karşı olumlu veya olumsuz tutum kazanmasında etkilidir (Hatzios, 1996). Yapılan araştırmalar tutumların öğrenme üzerinde etkili olduğunu göstermiştir (Tavşancıl, 2002; Ülgen, 1995; McCoach, 2002). Bu nedenle eğitim sürecinde tutumların ölçülmesi, öğrenenin ilerideki davranışlarını tahmin etmek, olumsuz tutumlarını değiştirmek ya da yeni tutumlar oluşturmak öğrenme açısından önemlidir (Baysal ve Tekarslan, 1998; Öner, 1997).

Olumsuz davranışların olumlu duruma dönüştürülmesi ise ancak davranışların bilinmesiyle mümkündür. Gelecekte ünlü coğrafyacıların doğmasına neden olabilecek üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersine karşı tutumlarının bilinmesi, olumsuz tutumlarının olumlu duruma dönüştürülmesi ve öğrenme etkinliklerinin buna göre belirlenip planlanması önemli görülmektedir. Üstün yetenekli öğrenciler için dikkate alınacak böyle bir eğitim, gelecekte gerek fiziki ve beşeri ve gerekse siyasi alanda ülkemize önemli coğrafya teorisyenleri kazandırmanın da yollarından biri olarak görülmelidir. Böylesi bir eğitim, Türkiye'nin içinde bulunduğu coğrafi konumu stratejik ve jeostratejik geleceği açısından yorumlayarak ülkemizin önünü açacak yeni coğrafi fikirlerin üretilmesinin de temelini oluşturacak bir eğitim olacaktır. Bu çalışmanın başka bir amacı da akademik alanda çalışan coğrafyacılar ile coğrafya eğitimcilerinin dikkatlerinin üstün yetenekli öğrencilere çekilmesidir. Çünkü son yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezi adı altında oluşturduğu eğitim kurumları vasıtasıyla üstün yetenekli öğrencileri tespit ederek bu merkezlere yönlendiren bir eğitim anlayışı geliştirmiştir. Bu merkezlerde coğrafya öğretmenleri de diğer branş öğretmenleriyle birlikte görev yapmaktadırlar. Dolayısıyla gerek buralarda çalışan coğrafya öğretmenlerine destek olmak, onlara materyal üretmek, yönlendirmek ve gerekse buralarda okuyan öğrencilerin coğrafi bilinçlerini artırmak oldukça önem taşımaktadır. Sonuçta bu çalışma ile gelecekte yüksek niteliklere sahip potansiyel coğrafyacılar yetiştirmek için coğrafyacıların bu tür öğrencilere yönelik çalışma ve araştırmalar yapmalarını teşvik etmek amaçlanmaktadır.

Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bu araştırmanın temel amacı, üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersine karşı geliştirdikleri tutumlarını ve eğilimlerini tespit etmektir. Bu amaçla alt problemler olarak aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

1. Üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersine karşı geliştirdikleri tutumlarının genel eğilimi nasıldır?

2. Üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersine karşı geliştirdikleri tutumlar cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine ve mezun oldukları bir önceki okul türüne göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu çalışmada, üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersine karşı geliştirdikleri tutumlarının genel eğilimi ortaya konulmaya çalışıldığından, çalışmada tarama deseni kullanılmıştır. Tarama desenleri, geçmişte görülen ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma

yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan, onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir. Tarama deseni ile yapılan bir araştırmanın iki temel sınırlılığı vardır. Bunlar, veri bulma ile kontrol güçlükleridir (McMillan & Schumacher, 2006).

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini üstün yetenekli öğrencilerin öğretim gördüğü “TEV İnanç Türkeş Özel Lisesi” okulundaki öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise 9. ve 10. sınıfta öğrenim gören toplam 87 üstün yetenekli öğrenci oluşturmuştur. Tablo 2’de araştırmadaki örneklem grubunun özelliklerine ilişkin dağılımlar sunulmuştur.

Tablo 2: Örneklem Grubunun Özelliklerine İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Seçenekler		1	2	Toplam
Cinsiyet		Kız	Erkek	-
	η	41	46	87
	%	47.1	52.9	100
Sınıf Düzeyi		9. sınıf	10. sınıf	-
	η	48	39	87
	%	55.2	44.8	100
Okul Türü		Kamu	Özel	-
	η	42	45	87
	%	48.3	51.7	100

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak *Coğrafya Dersi Tutum Ölçeği* kullanılmıştır. Bu aracın özellikleri aşağıda açıklanmaktadır:

Coğrafya Dersi Tutum Ölçeği: Ölçek hazırlanırken literatür taraması yapılmış ve araştırmacılar tarafından çalışmanın amacına uygun sorular geliştirilmiştir. Sorular için iki uzmanın görüşlerine başvurulmuş, üstün yetenekli öğrencilere en yakın olduğu düşünülen birer fen lisesi ile sosyal bilimler lisesinden onar öğrenciye ön uygulama yapılarak güvenilirlik ve geçerliliği test edilmiştir. Bunun sonucunda Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.85 olarak tespit edilen ölçek 16 sorudan oluşmuştur.

İşlem

Araştırmada veriler, *Coğrafya Dersi Tutum Ölçeği*’nin örneklem grubundaki öğrencilere 2009–2010 öğretim yılının ikinci döneminde araştırmacılar tarafından uygulanması yoluyla elde edilmiştir. Ölçeğin yanıtlama süresinin yaklaşık on dakika sürdüğü gözlenmiştir. Araştırma kapsamındaki verilerin çözümlenmesi dört aşamayı içermektedir. Bu aşamalara ilişkin ayrıntılar aşağıda sunulmuştur:

Birinci Aşama: Araştırmada istatistiksel çözümlemelere geçilmeden önce, demografik değişkenler gruplandırılmış, ardından öğrencilere uygulanan veri toplama aracı üzerindeki maddeler 5’li Likert sistemiyle puanlandırılmıştır.

İkinci Aşama: Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin demografik özelliklerini belirleyici frekans (η) ve yüzde (%) değerleri çıkarılarak; ölçek puanı için ortalama (X) ve standart sapma (SS) puanları hesaplanmıştır.

Üçüncü Aşama: Üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersi tutum puanlarını öğrencilerin çeşitli demografik değişkenlerine göre test etmeden önce araştırma verilerinin normal dağılım özelliği taşıyıp taşımadıkları *Kormogorov-Smirnov Testi* ile tespit edilmiştir (bkz. Tablo 3). Tabloda sunulduğu üzere, ölçekten elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek örneklem Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda dağılımların normal olduğu saptanmıştır.

Tablo 3: Ölçekten Elde Edilen Puanların Normal Dağılımını Belirlemek Amacıyla Yapılan Kolmogorov-Smirnov Testi Sonuçları

Faktör	η	\bar{X}	SS	Z	p
1-Coğrafya Dersi Tutumu	87	3.50	.42	1.351	.052

Dördüncü Aşama: Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda verilerin normal dağılım özelliği göstermesinden dolayı parametrik analiz teknikleri kullanılmıştır. Bu kapsamda; örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin, coğrafya dersi tutum puanlarının; (i) cinsiyet, (ii) sınıf düzeyi ve (iii) daha önce mezun olunan okul türü değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için *t*-testi; kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Coğrafya Dersi Tutum Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikî Bulgular

Tablo 4'te araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersi tutum puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri sunulmuştur.

Tabloda görüldüğü gibi araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersi tutumlarına ilişkin ölçekten aldıkları puanların ortalaması 3.50 olarak saptanmıştır. Öğrencilerin ölçekten elde edilen puan değeri göz önüne alındığında, üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersi tutumlarının ortanın üstü bir seviyede olduğu söylenebilir.

Tablo 4: Ölçekten Elde Edilen Puanların Ortalama ve Standart Sapmaları

Faktör	η	\bar{X}	SS
1-Coğrafya Dersi Tutumu	87	3.50	.42

Coğrafya Dersi Tutum Puanlarının Öğrencilerin Çeşitli Değişkenlerine Göre Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 5'te üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersi tutum puanlarının öğrencilerin cinsiyet değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan *t*- testi sonuçları sunulmuştur.

Üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersi tutumlarında öğrencilerin cinsiyetleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır [$p > .05$].

Tablo 5: Coğrafya Dersi Tutum Puanlarının Öğrencilerin Cinsiyet Değişkenine Göre *t*-Testi Sonuçları

Faktör	Cinsiyet	η	\bar{X}	SS	t	SD	p
1-Coğrafya Dersi Tutumu	Kız	41	3.50	.44	.00	85	.96
	Erkek	46	3.51	.41			

Tablo 6'da üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersi tutum puanlarının öğrencilerin sınıf düzeyi değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan *t*- testi sonuçları sunulmuştur.

Üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersi tutumlarında, öğrencilerin sınıf düzeyi açısından 9. Sınıf öğrencilerinin lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmıştır [$p < .05$].

Tablo 6: Coğrafya Dersi Tutum Puanlarının Öğrencilerin sınıf düzeyi Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Faktör	Sınıf Düzeyi	η	X	SS	t	SD	p
I-Coğrafya Dersi Tutumu	9. Sınıf	48	3.61	.40	2.99	85	.00
	10. Sınıf	39	3.35	.41			

Tablo 7’de üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersi tutum puanlarının öğrencilerin mezun olunan okul türü değişkeni açısından farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan t- testi sonuçları sunulmuştur.

Üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya tutumlarında, öğrencilerin mezun olunan okul türü açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma saptanmamıştır [$p>.05$].

Tablo 7: Coğrafya Dersi Tutum Puanlarının Öğrencilerin mezun olunan okul türü Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Faktör	Okul Türü	η	X	SS	t	SD	p
I-Coğrafya Dersi Tutumu	Özel	45	3.46	.48	-.885	85	.37
	Kamu	42	3.54	.34			

Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucunda üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersine ilişkin tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 3.50 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuca göre öğrencilerin, tutum ölçeğindeki önermelere “katılıyorum” şeklinde görüş bildirdikleri ve coğrafya dersine karşı olumlu tutuma sahip oldukları belirtilebilir. Benzer sonuçlar Özkılıç (2003) ile Demirkaya ve Arıbaş’ın (2004) çalışmalarında da tespit edilmiştir. Bu çalışmanın verilerine göre üstün yetenekli öğrencilerin coğrafya dersini öğrenmede normal tutum seviyesinin üzerinde bir tutuma sahip oldukları anlaşılmaktadır. Derse karşı olumlu tutuma sahip öğrencilerin dersi daha kolay öğrendiklerini yapılan farklı çalışmalar ortaya koymaktadır (Corbin,1997; Acar, 2003; Eren, 2002).

Öğrencilerin cinsiyetlerine ve mezun oldukları okullara göre tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farkın olmadığı bu çalışmada elde edilen bir başka sonuçtur. Bu durum farklı liselerde yapılan çalışmalarda bazen kızların lehine bazen erkeklerin lehine sonuçlanmıştır (Corbin, 1997; Özkılıç, 2003). Ancak öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf seviyesine göre derse karşı tutumlarında 9. sınıfların lehine bir farklılık tespit edilmiştir. Bu durumun sınıf seviyesi arttıkça öğrencilerin daha ziyade akademik çalışmalarına veya ilgi duydukları mesleki alanlara doğru yönelmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu konuda yapılabilecek bir başka yorum ise coğrafya derslerinin sınıf düzeyi arttıkça değişen içeriğiyle ilgili olabileceğidir. Bu konuda daha ayrıntılı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Coğrafya dersinin zor olan dersler arasında yer alması nedeniyle, öğrencilerin öğrenme performansının en üst düzeye çıkarılması, derse karşı olumlu tutumlarının artırılması amacıyla aşağıdaki önerilerin uygun olacağı düşünülmektedir:

- Aktif öğrenme yöntemlerinin öğretme-öğrenme süreci boyunca daha sık uygulanması gerekmektedir. Çünkü öğrencileri öğrenmede pozitif davranışlara yönlendirmede aktif öğrenme yöntemlerinin uygun olduğu birçok çalışma ile tespit edilmiştir (Chloda ve Byford, 2004). Ayrıca aktif öğrenme, her konu alanında her zaman, her düzeyde ve her amaç için uygun bir teknik durumundadır (Açıköz, 2003).

- Üstün yetenekliler okulunda eğitim gören öğrencilerin coğrafya dersleri için farklı yardımcı kaynakların yanında coğrafya öğretim programında önerilebilecek daha üst düzey düşünme becerileri gerektiren etkinliklere yer verilebilir.
- İnsanların hızla değişen dünyada, doğal ortamla insan arasındaki ilişkiyi ulusal ve uluslar arası boyutlarda algılaması, ortaya çıkan problemleri değerlendirebilmesi açısından coğrafya eğitiminin, ilköğretim çağından başlayarak üniversite çağına kadar, günün ihtiyaçlarına göre düzenlenerek verilmesi gerekmektedir (Doğanay, 2002). Buna göre üstün yetenekli öğrenciler için doğada meydana gelmiş ve kaynağı coğrafi bir boyut içeren daha fazla günlük sorunun derslere yansıtılması, öğrencilerden bu sorunlara çözüm odaklı ve proje tabanlı çalışmalar yapmalarını yoluyla coğrafya dersini öğrenmeleri sağlanabilir.
- Coğrafyaya özel ilgisi olan öğrencilerin seçilerek bu alanda bilimsel çalışmalara teşvik edilmesi önerilebilir. Bu amaçla üstün zekâlı öğrencilere, onların normal öğrencilerden daha fazla olan potansiyelini değerlendirmek üzere daha farklı ve en üst düzey coğrafi düşünme becerilerini kapsayan bir program hazırlanması önerilmektedir.
- Özellikle son yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı'nın Bilim ve Sanat Merkezi adı altında oluşturduğu eğitim kurumları vasıtasıyla üstün yetenekli öğrencileri tespit ederek bu merkezlerle yönlendirdiği bilinmektedir. Akademisyen coğrafyacıların ve coğrafya eğitimcilerinin bu tür merkezlerde ve okullarda eğitim gören öğrenciler üzerine özel olarak eğilmeleri, bu tür kurumlara yönelik olmak üzere geç kalınmadan özel olarak çeşitli ve farklı öğretim programları geliştirilmesi ve bunlara uygun etkinlikler tasarlanması önerilmektedir.
- Coğrafya öğretmenleri için üstün yetenekli öğrencilerin coğrafi bilinçlerinin üst düzeye çıkarılması amacıyla üniversite coğrafya eğitimcileri ile bilim ve sanat merkezleri ile diğer üstün yetenekli okullarda çalışan coğrafya öğretmenleri arasında hizmet için eğitim yolu ile mutlaka iletişim kurularak gerekli eğitim desteğinin bir an önce sağlanması önerilmektedir.
- Üstün yetenekli öğrencilerin coğrafi bilinç seviyelerini tam olarak tespit edebilmek amacıyla ülke genelinde benzer çalışmaların geliştirilerek yaygınlaştırılması önerilmektedir. Bu şekilde bu seviyedeki öğrencilerin coğrafi ilgi alanları ortaya çıkarılarak bu ilgi alanlarına yönelik materyal, etkinlik ve proje çalışmalarına ağırlık verilmesi sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- ABRAM, G. C. (1982). *Gifted Education: The Recruitment/Selection Process of Teachers for Gifted Elementary Programs and the Perceptions of Teachers and Principals*, University of Southern California, Yayınlanmamış Doktora tezi, USA.
- ACAR, Ö. (2003). *İlköğretim Altıncı Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Dönem Projesi, D.E.Ü. İzmir.
- AÇIKGÖZ, K. (2003). *Aktif Öğrenme*, Eğitim Dünyası Yayınları, İzmir.
- ARTVİNLİ, E. (2010). "Coğrafya Derslerini Yapılandırmak: Aksiyon (Eylem) Araştırmasına Dayalı Bir Ders Tasarımı", *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı, 21, s. 184-218.
- BEDNARZ, S. W., Bettis, N.C., Boehm, R. G. vd. (1994). *Geography for Life, National Standards in Geography*, Washington, D.C.: National Geographic Society. USA.
- BAYSAN, C. Tekarslan, E. (1998). *Davranış Bilimleri*, İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- CHIDO, J.J., BYFORD, J. (2004). "Do They Really Dislike Social Studies? A Study of Middle and High School Students", *Journal of Social Studies Research*, Manhattan University of Northern Iowa.
- CORBİN, S.S. (1997). "Comparison with other Academic Subject and Selected Influences on High School Students' Attitudes toward Social Studies", *Journal of Social Studies Research*, Manhattan: Kansas State University.
- ÇAPAN ERASLAN, B. (2010). "Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli Öğrenciler İlişkin Metaforik Algıları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Volume 3/12, s. 140-154.
- ÇEPNİ, S., GÖKDERE, M. (2002). "Profiles of the Gifted Students In Turkey, Education: Changing Times, Changing needs", *First international conference on education, Faculty of education*, Eastern Mediterranean University Gazimağusa, Turkish Republic of Northern Cyprus.
- DEMİRKAYA, H., ARIBAŞ, K. (2004). "Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: .12, s. 179-187.

- DOĞANAY, H. (2002). *Coğrafya Öğretim Yöntemleri, Orta Öğretimde Coğrafya Eğitiminin Esasları*, Aktif Yayıncılık, Erzurum.
- INTEL, (2009). Düşünme Süreçlerinin Geleneksel Hiyerarşisi, download.intel.com/education/Common/tr/Resources/Bloom.pdf, Erişim: 20 Ekim 2009.
- EREN, A. (2002). “Özel Tercihler Sistemi Olarak Öğrenme”, *Bilim Teknik Dergisi*, 419.
- HATZIOS, M. K. (1996). “Effective Models for Measuring Students’ Attitudes toward the Marketing Education Program”, *Journal of Vocational and Technical Education*, 13, <http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/JVTE/v13n1/hatzios.html> (erişim: 01.05.2009)
- KADHIRAVAN, S., BALASUBRAMANIAN, N. (1999). “Computer Anxiety And Attitude towards Computers in Relation to Achievement in Computer Science”, *The Annual Meeting of the International Conference on Collaborative- Networked Learning*, New Delhi, India, <http://www.india.edu/ignouconf/papers/pad002.html> , (erişim: 01.05.2009).
- MCCOACH, D. B. (2002). “A Validation Study of the School Attitude Assessment Survey”, *Measurement and Evolution in Counseling and Development*, 35 (2), 66-78.
- MCMILLAN, J. H. ; SCHUMACHER, S. (2006). *Research in education: Evidence based inquiry*. Boston: Brown and Company.
- MEB, (2005). *Coğrafya Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (9-12. Sınıflar)*, T.C. Milli “Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara.
- MARYLAND, M. (1972). *Education of Gifted and Talented*, Washington D.C: US Office of Education.
- ÖNER, N. (1997). *Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- ÖZKILIÇ, Y. Ö. (2003). “Kara Kuvvetleri Orta Dereceli Askeri Lise Öğrencilerinin Coğrafya Dersine İlişkin Tutumları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- RENZULLI, J. S. ve Reis, S. M. (1985). *The School wide Enrichment Model: A Comprehensive Plan for Educational Excellence*, Mansfield Center, CT: Creative Learning Press.
- RENZULLI, J. S. (1977). *The enrichment triad model: A guide for developing defensible programs for gifted*, Mansfield Centers CT: Creative Learning press.
- SPEIRS N., KRISTIE L.; ADAMS, C. M.; PIERCE, R. L.; CASSADY, C; Dixon, F. A. (2007). “Fourth-Grade Teachers’ Perceptions of Giftedness: Implications for Identifying and Serving Diverse Gifted Students”, *Journal for the Education of the Gifted*, 30, 4, s.479-499, Erişim 21.08. 2010, <http://www.eric.ed.gov/PDFS/EJ769920.pdf>
- ŞAHİN, C. (2001). *Türkiye’de Coğrafya Öğretimi (Sorunlar-Çözüm Önerileri)*, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- TAVŞANCIL, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Nobel Yayınları, Ankara.
- ÜLGEN, G. (1995). *Eğitim psikolojisi*, Bilim Yayınları, Ankara.